

en nuestro modo de ser, no hemos de imponerla a nadie, porque entonces de mejor pasará a ser peor, por ser impuesta.

El propio afán de proselitismo que sienten cuantos llevan en la cabeza un ideal absoluto, sea político o religioso, de orden espiritual o de orden material, es ya una consecuencia de la educación dogmática que recibimos en la escuela, en el hogar y en la calle.

Hemos de esparcir nuestras opiniones como el sembrador cuando siembra a voleo. La semilla que caiga en buena parte, germinará; la que no, allí queda para los pájaros o los insectos.

Y únicamente cuando estemos convencidos de la relatividad de nuestros conocimientos y de nuestras ideas; únicamente cuando llevemos en el alma, dando a la frase sabor de mentalidad, una duda y una certeza, la duda en lo acabado y la certeza de que todo está en construcción eterna, dejaremos de imponer nuestras opiniones y de creer que son científicas. ¿Ni cómo han de ser científicas ninguna de nuestras creencias, si todos los cálculos, hasta los matemáticos, están sujetos, no ya a la variedad constante de cuanto vemos, de cuanto tocamos y de cuanto calculamos, sino a la variedad más principal y más subjetiva de nuestros cambios físicos y morales?

Pero, ¿es necesaria la concepción de una idea absoluta para ser felices? Al contrario, las ideas absolutas, sobre haber producido mucha sangre y mucho dolor, han trastornado no pocos entendimientos.

Mientras el hombre ha buscado la felicidad fuera de su vida, engañado por los que le decían que era obra de un ser eterno y absoluto o buscando en su propia finalidad, no ha sufrido más que amarguras, engaños y persecuciones, que le venían, ya de individuos que, como él, buscaban otro absoluto contrario al suyo, ya de los temores que en su conciencia se producían por no haber sabido armonizar la relatividad de su existencia con la del universo.

Ahora, en posesión de la verdad absoluta, centenares de religiones, millares de sectas y millones de hombres, nos hemos dado a la conquista del infiel y del hereje, un día por medio del fuego y del hierro; hoy negando el saludo o la amistad a los que no piensan como nosotros, y algunas veces llevándonos a la miseria o a la cárcel, cuando no al cadalso. Es la obra de todo el proselitismo, porque no hay catequista que no lleve en su mente la luz de la única verdad y de la única razón. Así, cuantos han concebido la verdad, andan por el mundo diciendo a sus semejantes: «Yo te salvaré; yo te salvaré; créeme a mí, que soy el único que piensa conforme a la verdadera doctrina de aquél que

ha de darnos mejor vida en el cielo o en la nueva envoltura carnal.»

Y estas luchas y estos odios y estas contiendas y estas enemistades no terminarán mientras los hombres no busquemos la dicha dentro de nosotros mismos, y mientras no prescindamos de ideales y de doctrinas comunes, que de un modo o de otro habrán de imponerse para que sean comunes a los que se niegan a adoptarlas.

No; los ideales han de ser individuales y circunstanciales; uno para cada persona, porque no hay dos que opinen y sientan de igual forma.

Utópico y además tiránico querer que los seres todos conciban un ideal religioso, político o bien económico. El único ideal ha de ser vivir, vivir como cada uno siente la vida, y pensando que todas las criaturas la sienten de diferente manera, porque no hay leyes generales en ningún orden.

Aristòtil pedagog

Fill d'una colònia grega, neix a Stagira l'any 384 abans de Jesucrist. En sentir l'escalf de la família, es dedica a l'educació dels seus fills, donant a la formació del nen, sobre tot en els seus primers anys, una gran valor a l'intervenció de la família, principalment fins als set anys, en que considera que és l'època de l'entrada de l'infant a l'escola.

Aristòtil fou un dels millors deixebles de Plató, amb tot i que la seva tendència filosòfica és completament antagònica a la del seu mestre, ja que la concepció primordial de Plató, del que ell en fa tota la seva teoria filosòfica, és que creu que la veritable realitat de les coses rau en les idees, i diu, per exemple, que és més real la bellesa en ella mateixa que en la seva expressió; el que fa que la seva filosofia es basi en absolut en el món de les idees. Aristòtil, per contra, és el gran investigador dins el món sensible; observa la matèria i per ella explica les coses, dient que la veritat es troba en el món sensible, en la realitat de la cosa. Tot el problema de l'educació el tracta sota aquest aspecte, i, preocupat en aquest punt, es converteix en el pare de la Lògica, a la que anomena *Orgue*, per creure que és l'instrument de totes les ciències. La filosofia aristotèlica s'encamina de ple cap a l'educació i crea tot un mètode didàctic que té una influència molt més marcada en el camp de la Pedagogia que no la doctrina del seu mestre Plató. Els seus estudis i aficions en aquest ram li consoliden una fama que el porta a ésser el mestre d'Alexandre el Gran, a qui prepara per a la glòria que en l'avenir conquereix. La seva actuació com a mestre de l'emperador el posa més en contacte amb la realitat i veu més d'aprop els problemes pedagògics.

L'obra de l'educació, segons Aristòtil, comença ja amb l'infant abans de néixer,

Cada individu es un mundo aparte de otro. Querer unificarlos, es querer que choquen y riñan constantemente. Darles un dios único, un ideal único, una creencia única, es darles un temperamento y una temperatura única.

Nada de dogmatismos; nada de creer que nuestras opiniones son las verdaderas y científicas; mucho menos ahora que se ha armonizado la creación del mundo hecha por Dios con el origen de las especies—¡oh, poder del pensamiento humano! — Nada de unificación; que todos los seres son cantidades y sensibilidades diferentes.

La Naturaleza, infinita y varia, para todos. La libertad, sin fin y múltiple, para todos. Lo demás... ¡Cuán pequeño y miserable es todo lo demás, aunque en ese demás vean algunos a creadores, dioses, creyentes, verdades eternas y santones hipócritas!

UN PROFESOR DE LA NORMAL

puix diu que quan es treballa per a consolidar la família, es treballa en pro de l'educació. Segons el criteri aristotèlic, com havem dit ja, acaba a set anys, admetent i aconsellant, amb tot, una influència indirecta exercida pels pares envers llurs fills. L'Estat, diu, ha de mantenir una direcció general de l'educació i la família una direcció individual. Dels set anys en avant, el nen ha de rebre l'ensenyament públic i en comú, però com a fill de l'època, i seguint les tendències llurs, n'escloïx la dona i els esclaus i busca solament fornir la pàtria d'homes sants, físicament i moralment. L'ordre de l'educació que proposa Aristòtil és el següent: educació física, moral i científica, basada en el desenrotllament progressiu de la intel·ligència humana. Com a mitjà de desenvolupar la intel·ligència, es serveix de la Dialèctica o art de la disputa, que ajuda a pensar i a raonar. Per tal de despertar en el nen l'amor a la bellesa i als sentiments, es serveix del dibuix i de la música; no obstant, per aquesta formació moral, que podríem dir-ne, detesta aquelles ciències massa elevades o massa abstruses, les quals fugen, segons els seus principis, del món sensible.

Amb tot i algunes falles, com la negació de l'ensenyament a les dones i els esclaus, l'orientació d'Aristòtil, podia ésser bona en els seus temps i en el fons avui encara serveix de base en certs aspectes de l'educació; però hi ha una munió de problemes, que ell presenta, que en la societat actual es trobarien netalement desplaçats. Amb tot, la pedagogia actual veu en aquest gran pensador la màxima que constituï la seva concepció primordial i que forma tot un mètode d'ensenyament: El que del conegut s'ha d'anar al desconegut i del concret a l'abstracte.

J. MONTAÑA